

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาพการณ์ปัจจุบันการให้การศึกษาแก่เยาวชนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากการศึกษาในระดับนี้ เป็นการปูพื้นฐานความรู้ที่จะนำไปสู่การศึกษาในระดับสูงขึ้น หรือนำไปประกอบอาชีพ อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองและสังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) จากค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2554 ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยคะแนนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เท่ากับ 32.08 และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เท่ากับ 32.19 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2554) จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน จะเห็นว่าคะแนนที่นักเรียนสอบได้ไม่ถึง 50 % ของคะแนนเต็ม และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แสดงให้เห็นว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงเป็นส่วนใหญ่ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549) ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนในระดับนี้ การที่นักเรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนนั้น นักเรียนจะต้องมีความทุ่มเทในการเรียน คือ เรียนด้วยความเต็มใจ มีการทุ่มเทร่างกายแรงใจในการเรียน ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แก่โรงเรียน มีความกระตือรือร้น เสียสละเวลา และมีความรับผิดชอบในการเรียน เรียนด้วยความตั้งใจและเต็มความสามารถ และถือว่าการเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต ซึ่งนักเรียนที่มีความทุ่มเทในการเรียนสูงจะมีความรับรู้ความสามารถของตนเองสูงและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bandura (1999, pp. 245-246) ได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และมีการรับรู้ความสามารถของตนเองทางบวกจะก่อให้เกิดความสำเร็จในการเรียนมากกว่าคนอื่น

การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) เป็นความคาดหวังที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของตนในลักษณะที่เฉพาะเจาะจง และความคาดหวังนี้เป็นตัวกำหนดการแสดงออกของพฤติกรรมในการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งมีผลต่อการกระทำของบุคคล การที่บุคคลจะ

กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับ ความรู้ ความสามารถ และทักษะที่บุคคลมีอยู่เท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับความคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่าตนเองมีความสามารถหรือไม่มีความสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้น ซึ่งความคิดดังกล่าวของบุคคลนั้นจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญและเกี่ยวข้องกับการทำงานของบุคคล คือคนที่มีความรู้ความสามารถนั้นอาจไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน ถ้าหากเขามีการรับรู้ความสามารถของตนเองอย่างไม่ถูกต้อง การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสำคัญเท่า ๆ กับความสามารถที่มีอยู่หรืออาจจะมีมีความสำคัญมากกว่าที่ตนเองมีอยู่ก็ได้ (Bandura, 1986, Schunk, 1984) จะเห็นได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับการกระทำพฤติกรรมของบุคคล ทั้งนี้เพราะการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นกลไกทางสติปัญญาที่สำคัญประการหนึ่งของบุคคล และเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล (Bandura, 1986, Schunk, 1985) บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงมักจะเป็นคนที่มีความพยายามแสดงพฤติกรรม และยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน จะเลือกทำงานที่มีลักษณะท้าทายและใช้ความพยายามอย่างมาก เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ว่าในบางครั้งพฤติกรรมที่แสดงนั้นจะประสบความสำเร็จบ้างก็ตามเขาก็จะไม่ท้อถอย เขาจะให้เหตุผลกับความล้มเหลวที่เกิดขึ้นว่าเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อไปได้ การรับรู้ความสามารถมีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมของบุคคล คือ ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งสูง บุคคลก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นสูงด้วย และในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการแสดงพฤติกรรมนั้นต่ำ บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นต่ำ หรือไม่อาจแสดงพฤติกรรมนั้นเลยก็ได้

เมตาคอกนิชัน (Metacognition) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักควบคุม กำกับกระบวนการทางปัญญาของตนได้จากข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2554 จะเห็นว่าผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเกี่ยวกับความคิดของตนเอง เพื่อให้สามารถคิดหาทางแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมตาคอกนิชันเป็นมิติหนึ่งของการคิด มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการคิด มีความสามารถในการควบคุมการคิดและประเมินการคิดของตนเอง เป็นสิ่งที่ช่วยให้แต่ละคนควบคุมกำกับกระบวนการทางปัญญาของตนได้ เมตาคอกนิชันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ Flavell (1985) ได้อธิบายถึง เมตาคอกนิชันว่า คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องอาศัยความสามารถทางปัญญา โดยผู้เรียนจะต้องรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิด (Thinking Process) ของตนเอง Flavell ได้แบ่งเมตาคอกนิชันออกเป็น 2 องค์ประกอบคือ ความรู้ในเมตาคอกนิชันและประสบการณ์ในเมตาคอกนิชัน ซึ่งความรู้ใน

เมตาคอกนิชันเป็นความรู้ในด้านการคิดของบุคคลที่จะมีผลต่อเนื่องไปถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนที่จะไปกำกับควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกหรือปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนประสบการณ์ในเมตาคอกนิชันเป็นประสบการณ์ทางความคิดที่นักเรียนจะสามารถควบคุมกำกับตนเองได้โดยการเรียนรู้ว่าตนเองจะทำงานนั้นอย่างไร และมีการกำหนดเป้าหมายจนการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแบนดูราว่าการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กันมาก โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้ มีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ (Bandura, 1997)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการรับรู้ความสามารถของตนเอง และเมตาคอกนิชันที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการรู้จักคิด การกำกับตนเองในการเรียน และความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนที่จะส่งผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำในด้านพฤติกรรม การแสดงออกทางการเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุนี้

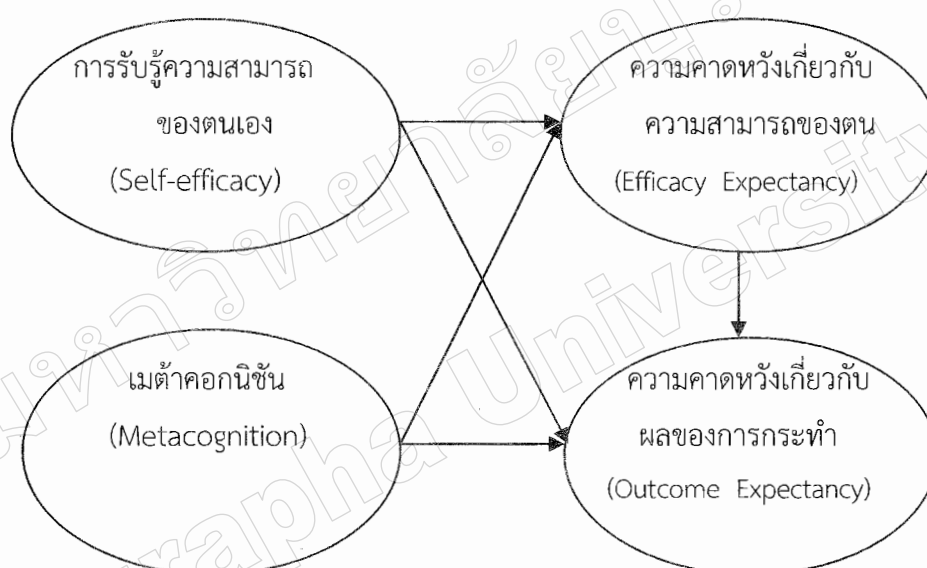
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับรู้ความสามารถของตนเอง เมตาคอกนิชัน และความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนที่ส่งผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับรู้ความสามารถของตนเอง เมตาคอกนิชัน และความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนที่ส่งผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นความเชื่อในความสามารถของตนเองและ การทำนายพฤติกรรมของบุคคล (Schunk, 1983, p. 89, Bandura, 1977, Wood & Bandura, 1989, p. 232, Magaret, 1994, p. 194) ซึ่งถ้าบุคคลมีการรับรู้ในความสามารถของตนเอง ก็จะส่งผลต่อการตัดสินใจในการแสดงพฤติกรรมว่าจะกระทำได้ดีเพียงใด และมีกระบวนการจัดการเกี่ยวกับความคิดของตนเอง เพื่อให้สามารถคิดหาทางแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมตาคอกนิชันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ Flavell (1985) ถ้าบุคคลมีความรู้หรือความคิดเกี่ยวกับการใช้กระบวนการคิดของตนเอง

เข้าใจในกระบวนการคิดของตนเอง ก็จะสามารถกำกับ ควบคุม และประเมินความคิดของตนเองได้ (Byrd & Gholson, 1985, p. 428), (Beyer, 1987), ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2544), (Swanson, L. H, p. 30) ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง และมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนสูง ก็จะส่งผลถึงความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำ (Bandura, 1977) นั่นคือ ความคาดหวังจากพฤติกรรมที่ตนเองกระทำหรือผลที่เกิดจากการกระทำทั้งในด้านการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและการได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง (คำเผย พิกักดวงค์ (2550), เจตจันทร์ ล้วนเนตรเงิน (2551), วิจิตรา มณีชาติ (2551), ชัยพันธ์ ยูณะเดมีย์ (2552) ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลสมมติฐานแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับรู้ความสามารถของตนเอง เมตาคอกนิชัน และความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนที่ส่งผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากกรอบแนวคิดการวิจัย ทำให้ได้โมเดลสมมติฐานในรูปความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับรู้ความสามารถของตนเอง เมตาคอกนิชัน และความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนที่ส่งผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับรู้ความสามารถของตนเอง เมต้าคognition และความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนที่ส่งผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความคาดหวัง เกี่ยวกับผลของการกระทำ โดยมีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน
3. เมต้าคognition มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำ โดยมีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน
4. ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนมีอิทธิพลทางตรงต่อความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ครูได้ทราบแนวทางส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีความมั่นใจและคาดหวังใน ความสามารถของตน และดำเนินการกระตุ้นให้นักเรียนมีความคาดหวังว่าตนเองสามารถประสบ ผลสำเร็จได้เหมือนนักเรียนคนอื่น ๆ
2. ผู้ปกครองได้ทราบแนวทางในการพัฒนาความสามารถของลูกให้สูงขึ้น โดยส่งเสริม สนับสนุนให้ลูกมีความคาดหวังและความมั่นใจในตัวเอง มีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน ในทางบวก
3. นักเรียนได้ทราบแนวทางในการพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จทางการเรียน โดยการเลือกคบเพื่อนที่ดี มีความมุ่งมั่นพยายามในการเรียน จะทำให้ประสบผลสำเร็จทางการเรียน ในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. ประชากร เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียน ในจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 32,155 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียน ในจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 455 คน โดย แบ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 150 คน นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

จำนวน 150 คน นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 155 คน เลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

2.1 สุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling) สุ่มรายชื่ออำเภอในจังหวัดศรีสะเกษมา 10 อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 50 ของอำเภอในจังหวัดศรีสะเกษ

2.2 สุ่มโรงเรียนจากอำเภอที่สุ่มได้จากข้อ 2.1 มาอำเภอละ 1 โรงเรียน

2.3 สุ่มนักเรียน โดยแต่ละโรงเรียนสุ่มระดับชั้นละ 15 คน

3. ตัวแปรในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัว ดังต่อไปนี้

3.1 ตัวแปรแฝงภายนอก มี 2 ตัวแปร ได้แก่

3.1.1 การรับรู้ความสามารถของตนเอง

3.1.2 เมตาคognition

3.2 ตัวแปรแฝงภายใน มี 2 ตัว ได้แก่

3.2.1 ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน

3.2.2 ความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) หมายถึง ความรู้สึก ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในด้านการเรียน การกระทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และการได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง บุคคลที่มีความรู้สึก ความเชื่อในความสามารถของตนที่จะจัดการและดำเนินการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ด้าน คือ การรับรู้ด้านการเรียน การรับรู้การทำการกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และการรับรู้การยอมรับจากคนรอบข้าง

เมตาคognition (Metacognition) หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้

ในกระบวนการคิดของตนเองว่าตนเองคิดอย่างไร โดยมีการวางแผนและทบทวนความคิดของตนเองอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้สามารถประเมินสถานการณ์และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ด้าน คือ ด้านการตระหนักรู้ การวางแผน และการประเมิน

ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน (Efficacy Expectancy) หมายถึง

ความมั่นใจในความสามารถของตนด้านการเรียน การร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นและการได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง วัดโดยใช้ตัวแปรสังเกตได้ด้านการรับรู้ความสามารถของตน การร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น และการได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง

ความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำ (Outcome Expectancy) หมายถึง ความเชื่อ ความมั่นใจที่บุคคลประเมินว่า พฤติกรรมที่ตนเองกระทำนั้นจะนำไปสู่ผลการกระทำที่ตนเองคาดหวังไว้ เป็นการคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมของตน โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมที่ตนเองกระทำ ผลการกระทำที่คาดหวัง และผลที่เกิดจากการกระทำ

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University